

METODOLOGIA DE L'ESTADÍSTICA ESTRUCTURAL D'EMPRESSES 2015 (SECTORS INDÚSTRIA, COMERÇ I SERVEIS)

1. Introducció

L'objectiu principal de l'Estadística estructural d'empreses (d'ara en endavant, EEE) és oferir informació sobre les característiques econòmiques de les empreses, com ara el personal ocupat, xifra de negocis i altres ingressos, compres i consums, despeses de personal, impostos i inversions.

L'Estadística estructural d'empreses és una operació estadística recollida en el Reglament 295/2008 del Consell i el Parlament Europeu, i que es du a terme per l'Institut Nacional d'Estadística (d'ara endavant, INE) amb caràcter anual. Mitjançant un acord marc, l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (d'ara endavant, IBESTAT) realitza les estimacions de l'EEE per a l'àmbit territorial de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Fins a l'exercici de referència 2014 inclòs, aquesta informació es recollia en operacions estadístiques separades: Enquesta industrial d'empreses, Enquesta anual de serveis i Enquesta anual de comerç. A partir de l'any 2015 va començar el **Projecte d'integració de les enquestes econòmiques estructurals**, que es va desenvolupar en dos exercicis consecutius fins la seva total implantació, i que indou entre d'altres aspectes:

- Qüestionaris pràcticament uniformes en els tres sectors d'estudi (indústria, comerç i serveis) i més adaptats als models de comptes anuals.
- Dissenys mostrals més eficients per reduir la càrrega dels informants i millorar l'aprofitament de registres administratius.
- Canvi en la denominació de les antigues operacions (Enquesta industrial d'empreses, Enquesta anual de comerç i Enquesta anual de serveis), que passen a ser Estadística estructural d'empreses del sector industrial, del sector comerç i del sector serveis.

Els canvis descrits provoquen una ruptura de la sèrie en les enquestes d'informació econòmica a empreses i, per tant, no és correcta la comparació interanual del període de referència 2015 amb els anteriors, ni la comparació de 2016 amb 2015.

2. Unitat estadística

La unitat estadística bàsica d'aquestes operacions és l'empresa, entesa com tota unitat organitzativa de producció de béns i serveis, que gaudeix d'una certa autonomia de decisió,

principalment a l'hora d'utilitzar els recursos corrents dels quals disposa. L'empresa pot exercir una o més activitats en un o diversos establiments.

Per llei, les empreses també estan obligades a presentar dades comptables i d'ocupació, a més d'estar administrativament ben definides i localitzades. Les característiques esmentades faciliten enormement la resposta dels qüestionaris i milloren l'homogeneïtzació de les respostes. No s'ha d'oblidar que poden ser empreses amb personalitat jurídica (societats mercantils) o persones físiques (empresaris individuals).

SECTOR INDUSTRIAL: a més d'utilitzar l'empresa com a unitat bàsica i central, pren en consideració l'*establiment o local industrial* (unitat productiva ubicada en un lloc delimitat topogràficament des del qual es realitzen activitats econòmiques a les quals dediquen la seva feina una o diverses persones) i la *unitat d'activitat econòmica local* (part d'una empresa que desenvolupa una activitat determinada en una localització geogràfica determinada).

3. Àmbits de l'enquesta

3.1. Àmbit poblacional

L'EEE es dirigeix a totes les empreses, societats i persones físiques, en les quals l'activitat principal sigui alguna de les seccions de la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques CNAE-2009: seccions B a E per al sector industrial, secció G per al sector comerç i seccions H a S per al sector serveis.

SECTOR INDUSTRIAL: a partir de l'any de referència 2013 s'amplia l'àmbit poblacional i s'hi inclouen les empreses sense assalariats.

SECTOR SERVEIS: totes les empreses dedicades a alguna activitat de la secció R (activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment) o a la divisió 96 (altres serveis personals) es recullen tan sols dins l'àmbit nacional, i queden excloses de ser estimades per comunitat autònoma.

3.2. Àmbit territorial

En l'EEE realitzada per l'INE són objecte d'investigació totes les unitats estadístiques ubicades al territori nacional. En les estimacions de l'IBESTAT, l'àmbit geogràfic d'estudi és el territori econòmic de les Illes Balears. Per això, l'IBESTAT aplica un procés de regionalització per obtenir l'estimació de l'activitat realitzada en l'economia balear.

3.3. Àmbit temporal

El període de referència de les dades és l'any natural, excepte en el cas d'algunes dades del personal ocupat que es refereixen a 30 de setembre.

4. Disseny mostral

La selecció de les unitats informants es realitza per un mostreig aleatori estratificat i la grandària mostral es calcula per afixació òptima. Dins cada estrat s'obté una mostra aleatòria, llevat dels col·lectius següents, que s'enquesten de forma exhaustiva: les empreses de 50 o més assalariats, empreses filials a Espanya d'empreses estrangeres, i empreses de menys de 50 treballadors però amb grans xifres de negocis. Endemés, es determinen altres empreses exhaustives en els casos següents:

- Per al sector industrial: empreses industrials amb zero assalariats i una xifra de negocis igual o superior a un milió d'euros.
- Per als sectors de comerç i serveis, en algunes activitats aquest límit d'exhaustivitat es redueix a 20 assalariats.

El marc utilitzat en l'enquesta és el Directori Central d'Empreses (DIRCE), el qual conté informació sobre l'activitat econòmica principal, el nombre d'assalariats i la xifra de negocis.

Els estrats per enquestar es defineixen a partir del creuament de les variables següents:

- Per al sector industrial: comunitat autònoma, activitat econòmica principal i grandària de l'empresa, mesurada pel nombre d'assalariats.
- Per als sectors de comerç i serveis: comunitat autònoma, activitat econòmica principal de l'empresa (CNAE-2009) i grandària de l'empresa (mesurada per intervals del nombre d'assalariats).

5. Definició de conceptes

5.1. Variables sobre les unitats estadístiques

Nombre d'empreses. L'empresa es correspon amb una unitat organitzativa de producció de béns i serveis que gaudeix d'una certa autonomia de decisió, principalment a l'hora d'utilitzar

els recursos corrents de què disposa. L'empresa exerceix una o més activitats en un o diversos espais.

Nombre d'establiments. L'establiment o local és tota unitat productiva ubicada en un lloc delimitat topogràficament (taller, mina, fàbrica, magatzem, tenda, oficina, etc.), des del qual es realitzen activitats econòmiques a les quals, llevat de determinades excepcions, dediquen la seva feina una o diverses persones d'una mateixa empresa.

Activitat econòmica principal de l'empresa. Es considera com a *activitat principal* aquella que genera major xifra de negocis o, si no n'hi ha, aquella que ocupa un major nombre de persones ocupades. Inicialment cada empresa té assignada, en el Directori Central d'Empreses, una activitat econòmica principal que, això no obstant, pot ser modificada en la recollida de l'enquesta amb la descripció que fa l'empresa de la seva activitat principal.

SECTOR INDUSTRIAL: per als resultats nacionals, totes les variables d'estudi es classifiquen en funció de l'activitat principal de l'empresa; en canvi, per als resultats regionals les variables difoses es presenten classificades en funció de l'activitat principal dels establiments.

SECTORS COMERÇ I SERVEIS: tant els resultats nacionals com els regionals es classifiquen segons l'activitat principal de l'empresa.

Magnitud de l'empresa: es determina el nombre de persones que constitueix la plantilla de l'empresa com la variable més important a l'hora de determinar el seu comportament.

SECTOR INDUSTRIAL: es consideren els trams següents en funció del personal ocupat (en mitjana anual) de l'empresa:

- De menys de 10 persones ocupades
- De 10 a 19 persones ocupades
- De 20 a 49 persones ocupades
- De 50 a 249 persones ocupades
- De 250 o més persones ocupades

SECTORS COMERÇ I SERVEIS: es consideren els trams següents en funció del personal ocupat (en mitjana anual) de l'empresa:

- De menys de 2 persones ocupades
- De 2 a 9 persones ocupades

- De 10 a 19 persones ocupades
- De 20 a 49 persones ocupades
- De 50 a 249 persones ocupades
- De 250 o més persones ocupades

5.2. Variables sobre personal ocupat

Personal ocupat. Es defineix el *personal ocupat* com a conjunt de persones que, formant part de l'empresa, contribueixen mitjançant l'aportació del seu treball, sigui remunerat o no, a les activitats d'aquesta. Dins el qüestionari se sol·licita informació de personal ocupat mitjà i a 30 de setembre.

Personal ocupat mitjà. Si durant l'any no hi ha hagut moviments importants de plantilla indica la semisuma del personal al principi i al final de l'exercici. En cas que hi hagi hagut canvis indica la suma de la plantilla cada un dels mesos de l'any i dividida per 12.

Personal remunerat. El *personal ocupat remunerat* està format pels treballadors lligats a l'empresa per un contracte de treball i que reben una remuneració en forma de sou, salari, comissió, gratificació, escarada o en espècie. Indou tant el personal fix com el personal eventual, ja sigui a jornada completa o a jornada parcial.

Personal no remunerat. Són aquelles persones que treballen a l'empresa de forma regular, però sense rebre un sou o salari a canvi. Aquesta rúbrica comprèn els propietaris i socis, gerents autònoms i familiars que treballen a l'establiment sense remuneració reglamentada.

5.3. Variables sobre ingressos

Gran part de la informació econòmica recollida en el qüestionari fa referència a conceptes i criteris del Pla general de comptabilitat (PGC-2007). D'aquesta manera se sol·liciten dades que l'empresa ja té elaborades en la seva comptabilitat, es facilita així la resposta a les unitats informants i es garanteix l'homogeneïtat de la informació.

Xifra de negocis. La xifra anual de negocis es determina deduït de l'import de les vendes dels productes i de les prestacions de serveis o altres ingressos corresponents a les activitats ordinàries de l'empresa l'import de qualsevol descompte (bonificacions i altres reduccions sobre les vendes) i el de l'IVA i altres impostos directament relacionats amb elles, que hagin de ser objecte de repercussió.

El PGC-2007 defineix el total de l'import net de la xifra de negocis mitjançant les partides comptables següents: C700+C701+C702+C703+C704+C705-C706-C708-C709.

Desglossament de la xifra de negocis segons destí geogràfic. Aquest concepte recull la distribució de l'import total de la xifra de negocis de l'empresa per mercats geogràfics. S'especifiquen tres destins geogràfics: Espanya, altres països de la Unió Europea i la resta del món.

Volum de negocis. És igual a la xifra de negocis, a excepció de les empreses d'activitats audiovisuals, a les quals es descompten les subvencions als productes, i de les empreses que comprenen la CNAE 7010 (activitats de les seues centrals), a les quals se'ls descompten els ingressos financers.

Altres ingressos d'explotació. Inclou les feines realitzades per l'empresa per a l'actiu (C73), les subvencions a l'explotació incorporades als resultats de l'exercici (C740+C747), altres ingressos de gestió (C75), la imputació de subvencions d'immobilitzat no financer i altres (C746), els excessos de provisions (C7951+C7952+C7955+C7956) i les diferències negatives per combinacions de negoci (C774).

5.4. Variables sobre despeses

Aprovisionaments. Inclou els conceptes comptables següents:

- Consum de mercaderies (-C600+C6060+C6080+C6080±C610)
- Consum de matèries primes i altres matèries consumibles (-C601-C602+C6061+C6062+C6081+C6082+C6091+C6092±C611±C612)
- Feines realitzades per altres (C607)
- Deteriorament de mercaderies, matèries primes i altres matèries consumibles (-C6931-C6932-C6933+C7931+C7932+C7933)

Despeses de personal. Aquest concepte recull l'import total agregat dels pagaments efectuats per l'empresa durant l'any de referència en concepte de sous i salaris, indemnitzacions, seguretat social i altres despeses de personal (-C64).

Sous i salaris. Comprenen totes les quanties, obligatòries o voluntàries, pagades, en diners o en espècie, per l'empresa al seu personal assalariat en concepte de remuneració del treball realitzat per ells. Aquests pagaments es comptabilitzen pel seu import brut, és a dir, abans de fer les deduccions corresponents a la Seguretat Social i impostos sobre la renda de les persones físiques a càrrec dels treballadors. També inclou les indemnitzacions, és a dir, pagaments realitzats directament per l'empresa als assalariats en cas de malaltia, atur, acomiadament, accident, pensió, jubilació anticipada, etc. Engloba, a més, les retribucions al

personal liquidades amb instruments de patrimoni (per exemple, accions, participacions, etc.) (-C640-C641-C6450).

Altres despeses d'exploració. Comprèn l'import total de despeses d'exploració de naturalesa diversa realitzades per l'empresa durant l'any de referència (-C62-C631-C634+C636+C639-C650-C694-C695+C794+C7954-C651-C659).

Amortització de l'immobilitzat. Expressió de la depreciació sistemàtica anual efectiva soferta per l'immobilitzat intangible i material, per la seva aplicació al procés productiu i per les inversions immobiliàries.

5.5. Variables sobre inversions

Inversió en actius materials. Increment real en el valor dels béns de capital materials, tant nous com ja existents, independentment de si s'han comprat a tercers, s'han adquirit a través d'un contracte d'arrendament financer (dret a utilitzar un bé durador a canvi del pagament de lloguers durant un termini prolongat i predeterminat), o s'han fabricat per a autoconsum (producció capitalitzada de béns de capital materials), que tinguin una vida útil superior a un any, indosos els béns materials no fabricats, com la terra.

Es tracta d'inversió bruta i, per tant, se n'exclouen:

- Els béns adquirits a través de reestructuracions (com ara fusions, absorcions, fragmentacions o separacions).
- Els costos de manteniment corrents.

5.6. Macromagnituds

Es tracta d'agregats macroeconòmics definits en el SEC-2010 i que es calculen a partir de les variables del qüestionari, tal com exigeix el Reglament núm. 295/2008 d'estadístiques estructurals d'empreses.

Valor de la producció. Mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici.

VP = (+) Volum de negoci
(+) Treballs realitzats per l'empresa per l'actiu (C73)
(+) Altres ingressos de gestió (C75)
(+) Variació d'existències de productes (-C6930±C71+C7930)

- (-) Treballs realitzats per altres empreses (C607)
- (-) Consum de mercaderies (-C600+C6060+C6090±C610)

Consums intermedis. Valor dels béns i serveis consumits en el procés de producció, excloent-ne els béns de capital.

- CI = (+) Consum de matèries primeres i altres aprovisionaments (-C601-C602+C6061+C6062+C6081+C6082+C6091+C6092±C611±C612)
- (+) Despeses en serveis exteriors (-C62)

Valor afegit brut a preus de mercat. Es calcula a partir del valor de la producció menys els consums intermedis.

- VAB a pm = (+) Valor de la producció
- (-) Consums intermedis

Valor afegit brut a cost dels factors. És la renda bruta de les activitats d'explotació després d'ajustar l'efecte de les subvencions d'explotació i els impostos indirectes.

- VAB a cf = (+) VAB a pm
- (+) Subvencions a l'explotació incorporada al resultat de l'exercici (C740+C747)
 - (+) Imputació de subvencions d'immobilitzat no financer i altres (C746)
 - (-) Impostos lligats a la producció i als productes (C631)

Excedent brut d'explotació. L'excedent brut d'explotació és l'excedent generat per les activitats d'explotació una vegada recompensat el factor treball.

- EBE = (+) VAB a cf
- (-) Despeses de personal (sous i salaris, indemnitzacions, càrregues socials) (-C64)

5.7. Indicadors

Es tracta de ràtios a partir de les variables obtingudes en aquesta estadística que permeten facilitar l'anàlisi de les característiques de cada sector investigat.

Ocupats per empresa. És el quocient entre el nombre de personal mitjà ocupat i el nombre d'unitats organitzatives de producció als quals estan lligats aquests treballadors.

Ocupats per establiment. És el quocient entre el nombre de personal mitjà ocupat i el nombre de locals o unitats productives als quals estan lligats aquests treballadors.

Productivitat per ocupat. És el quocient entre el valor afegit a cost dels factors (VAB a c. f.) i el nombre mitjà d'ocupats a l'any. Representa l'aportació de cada ocupat (sigui remunerat o no) a la generació de rendes de l'empresa. Apareix expressat en euros per ocupat.

Salari mitjà. És el quocient entre sous i salaris i el personal ocupat mitjà remunerat.

Cost laboral unitari. És el quocient entre les despeses totals de personal i el total de personal ocupat mitjà.

Taxa de valor afegit. És la proporció que el valor afegit brut a cost dels factors representa respecte al valor de la producció. Mostra la capacitat de generació de rendes per unitat de producte o servei. Està expressada en tant per cent.

Taxa de despeses de personal. És la proporció que les despeses de personal representen respecte el valor afegit a cost dels factors. Pot considerar-se com una mesura de la participació de l'ocupació remunerada en el repartiment de la renda generada en el sector. Està expressada en tant per cent.

Taxa de remunerats mitjans. És la proporció del personal ocupat mitjà remunerat sobre el total de personal ocupat mitjà (remunerat o no remunerat).

Taxa de remunerats a 30/09. És la proporció de personal ocupat remunerat a 30 de setembre sobre el total de personal ocupat a 30 de setembre (remunerat o no remunerat).

Taxa d'estabilitat laboral a 30/09. És la proporció del personal ocupat remunerat fix a 30 de setembre sobre el total de personal ocupat a 30 de setembre (remunerat o no remunerat, fix o eventual).

Taxa de remunerats femenina a 30/09. És la proporció de dones ocupades remunerades a 30 de setembre sobre el total de personal ocupat a 30 de setembre (remunerat o no remunerat).

6. Tractament estadístic

L'estimador total de la variable Y per un estrat h , ajustat per falta de resposta i els canvis d'estrat, ve donat per l'expressió següent:

$$\hat{Y}_h = \hat{F}_h \sum_i^{n_h^e} Y_{hi}$$

On:

\hat{F}_h : és el factor d'elevació estimat de l'estrat h

Y_{hi} : és la variable observada de l'element i de l'estrat h

n_h^e : nombre d'empreses mostrals de l'estrat h

Resultats estadístics per comunitats autònomes

Atès que una empresa pot exercir l'activitat en un o diversos establiments ubicats dins o fora de l'arxipèlag, per tal d'obtenir la informació de l'activitat dins del territori econòmic balear les estimacions de les empreses se sotmeten a un procés de regionalització a partir de la informació inclosa en el mateix qüestionari. Mitjançant aquest procés només se li assigna a les Illes Balears l'activitat realitzada en el seu territori.

7. Publicació de resultats

L'IBESTAT publica al web els resultats principals i detallats referits a les variables sobre les unitats estadístiques, personal ocupat, ingressos, despeses, inversions i macromagnituds.

Qualsevol petició de resultats específics de l'EEE que no estigui prevista en la informació publicada en el web de l'IBESTAT pot fer-se en el formulari de contacte contingut al web esmentat:

<https://ibestat.caib.es>

8. Informació relacionada

A continuació s'indouen referències i enllaços a metodologies relacionades amb l'Estadística estructural d'empreses, mòdul comerç i serveis:

- Metodologia de l'Estadística estructural d'empreses de l'INE:

http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176865&menu=metodologia&idp=1254735576778

- Reglament núm. 295/2008 del Parlament del Consell de la Unió Europea sobre les estadístiques estructurals a empreses:

<https://www.boe.es/doue/2008/097/L00013-00059.pdf>

- Pla general de comptabilitat:

<https://www.boe.es/boe/dias/2007/11/20/pdfs/C00001-00152.pdf>

- Sistema europeu de comptes 2010:

<https://www.boe.es/doue/2013/174/L00001-00727.pdf>